

Communicantes Nieuwsbrief 2012/2 Kerstmis

Heaven out of view, our wishes what are they?
– Roman Antiquities, William Wordsworth

Beste vriend van Communicantes. Het jaar 2012 nadert zijn einde. En omdat de grote kosmische kladderadats die de Mayakalender voor ons in petto heeft ongetwijfeld niet plaats zal hebben, blijft het zinnig bij het aflopende en het komende jaar stil te staan.

Voor Communicantes was het jaar erg druk, enigszins verwarrend maar ook verfrissend. Een bedrijfsadviseur heeft de stichting eens goed tegen het licht gehouden. En zij heeft vastgesteld dat we beslist niet op ons lauweren moeten rusten, willen we onze opdracht van uitwisseling en dialoog met de kerk in Oost-Europa ook in de komende jaren blijven uitdragen. Bestuur en medewerker van Communicantes waren het daar van harte mee eens en gaan onderzoeken hoe de stichting toekomstbestendig gemaakt kan worden.

Zo'n extern onderzoek heeft zeker nut. Een buitenstaander kijkt met een andere bril, met minder vooroordelen, bekijkt stokpaardjes kritisch en ziet meer en beter waar de schoen

knelt of waar mogelijkheden zich aandienen. Je hoort veel nieuwe dingen – wat je goed doet, maar ook wat beslist beter kan. Maar tegelijkertijd blijkt het moeilijk in te schatten of het realistisch is. Daarom was het verwarrend én verfrissend.

Het is op dit moment te vroeg om de uitkomsten op een rijtje te zetten, maar in de kolom rechts worden kort enkele concrete voorbeelden genoemd.

Het doorlichten van Communicantes was een tijdrovend proces dat ook veel energie opeiste. Daarnaast gingen de gewone werkzaamheden door. De sporen hiervan kunt u op de diverse internetmedia van Communicantes nalezen. Vooral op onze [website](#) kunt u publicaties terugvinden, en links.

Frans Hoppenbrouwers heeft in april/mei een bezoek gebracht aan Oekraïne en in september aan een door Communicantes ondersteund congres van de [ESWTR](#) (*European So-*

ciety of Women in Theological Research) in Split, Kroatië. De rol en problemen van vrouwen in kerk en samenleving van Oost-Europa worden onderschat. Op 3 november 2012 hield Communicantes een studiedag over de rol van de vrouw in de katholieke kerk van Oost-Europa.

In november/december reisde Frans Hoppenbrouwers naar Litouwen en Letland. Bij dit bezoek zijn de partners daar uitdrukkelijk gevraagd om mee te denken over onze opdracht van uitwisseling en dialoog tussen de kerk in Nederland en in Oost-Europa. Het was goed te horen dat er uitdrukkelijk belangstelling bestaat voor de kerk in Nederland. Meer over deze reis vindt u op p. 2. In vier miniatuurtjes staan enkele ontmoetingen beschreven.

Namens het bestuur van de stichting Communicantes wens ik u een blij gestemd en gezegend Kerstfeest en Nieuwjaar,
Frans Hoppenbrouwers.

Kijken naar de toekomst

Communicantes wordt interactiever. Een eerste bescheiden vernieuwing betreft de aanwezigheid van de stichting op het internet. De website is aangevuld met een **Twitteraccount**, waar *followers* nieuws over de kerk in Oost-Europa of de stichting Communicantes kunnen ontvangen. Ook heeft Communicantes nu een pagina op **Facebook**, waar naast de Twitterberichtjes nog meer achtergrondinformatie staat. Zo werd het bezoek aan Litouwen en Letland bijna dagelijks op Facebook toegelicht, naar aanleiding van een ontmoeting of gebeurtenis op die dag. Een **LinkedIn**-pagina was er al enige tijd.

Communicantes op het internet

- [Facebook](#)
- [Twitter](#)
- [LinkedIn](#)
- [Website](#)

Ja, zuster Ligita Ryliskyte in Vilnius (op de foto rechts) en de medewerker van Communicantes (links) deden in de jaren '90 dezelfde, merkwaardige ontdekking. Na de val van de Berlijnse muur in 1989 hebben theologen het thema van communistische kerkvervolgung en soms fysieke strijd om het overleven van het christelijke geloof laten schieten. Ik heb er met zuster Ligita over gesproken die het zelf niet zo begrijpt, ook niet na enkele jaren studie.

Het is vreemd, omdat er wel zo iets bestaat als "theologie na Auschwitz" – nadenken over de betekenis van de holocaust voor het moderne geloofsverstaan. Theologen in Oost en in West hebben het onderwerp niet opgepakt.

Natuurlijk is het goed dat zuster Ligita ook als cardioloog werkt en haar congregatie financieel ondersteunt. Wel jammer is dat daardoor de studie op halve kracht draait. In 2011 heeft zuster Ligita een artikel geschreven over de ervaringen van een priester en een lekenvrouw, die geleden hebben onder de terreur tot aan de dood, onder Sovjetdictator Jozef Stalin en zijn opvolgers. Lees: [Spiritual Freedom as Liberation Within](#).

Opvallend open gesprekken over geloof en kerk had ik in Ludza, dicht bij de Russisch-Letse grens. Daar werken de zusters van de eucharistische Jezus in het jeugdpastoraat en de parochiezielzorg. Communicantes geeft de zusters al een aantal jaren projectsteun.

Na een avontuurlijke autorit van vijf uur over bevroren wegen sprak ik 's avonds in Ludza met een groep van actieve parochianen. Een afspraak die je wel vaker hoort, is me bijgebleven. Een meegekomen echtgenoot vertelde dat hij de kerk niet vertrouwde, maar voegde daaraan toe dat de parochie wel een prima pastoor had en dat hij op hoogfeesten de kerk bezocht. Dit sprong mij in het oog. Ik herinner me Letland uit 2005 als een gesloten land waar mensen niet vlug het achterste van hun tong laten zien.

Iets anders dat mij opviel, en ik heb het overal in Litouwen en Letland gehoord, is dat veel actieve kerkleden een afname zien van religieus élan, van roepingen en van vanzelfsprekende instemming met wat ambtsdragers verkondigen. Dit is een van de redenen, waarom er interesse is voor de kerk van Nederland: men wil graag van fouten en geslaagde oplossingen leren.

Mijn reis betekende ook een hernieuwde kennisgeving met de religieuze en culturele rijkdom van Letland. Een opmerkelijk voorbeeld is de priesterloze oudgelovigengemeente in Jekabpils. Deze Oudgelovigenkerk brak los van de Russisch-orthodoxe kerk in de 17^e eeuw.

De kerk is een tijdmachientje dat doet denken aan 19^e-eeuws Nederland: oertraditioneel en standvastig in geloof en zeden. Welk Nederland precies blijft enigszins onduidelijk. Deze oudgelovigen hebben namelijk geen priesters maar voorgangers die alleen mogen dopen, biecht horen en huwelijken inzegenen. De arbeidsmoraal en matigheidscultuur mag gerust calvinistische heten – de socioloog Max Weber zou er van smullen. Hiertegenover staan intense iconenverering, complexe rituelen en lange liturgievieringen die bepaald niet calvinistische zijn.

Er waren heftige discussies over hereniging met de Russisch-orthodoxe kerk in 2005, toen ik voor het eerst op bezoek kwam. Ze leidden tot nieuwe kerkscheuring. De pijn is nog voelbaar.

De Russisch-talige [website](#) van deze gemeente is zeer informatief met veel foto en video's.

Caritas Letland coördinator Egita Volinska ontving mij in een ijskoud kantoor in Riga, waar we besloten de jassen aan te houden. Vanuit die koude kamer probeert deze moeder van een tweeling Caritas Letland op de rails te zetten. Dit blijkt een moeilijke opgave in de kleine katholieke kerk. Nood is er in elk geval genoeg.

Op Volinska wachten enkele moeilijke taken en de voornaamste is het invoeren van het Caritas kwaliteitsmodel. Naast dit streven naar uniforme en transparante werkwijze zijn ook de werving van vrijwilligers en *fundraising* ter plaatse erg belangrijk, want zonder die extra man- en vrouwkracht en zonder geld is het werk onmogelijk. Een goed functioneren van de bisschoppelijke en parochiële Caritas blijft door de beperkt beschikbare menskracht een hele opgave.

Gelukkig voor Egita Volinska is de in 2010 benoemde aartsbisschop van Riga, dr. Zbignevs Stankevics, een activistische en enthousiaste man die veel belang hecht aan deze vorm van kerkelijke dienst.

Op de Letstalige [website](#) van Caritas Letland krijgt u een eerste indruk van het werk.

